

је куповао чоху код Михаила Болиће, као и многи други Његуши, међу којима је доста истоимених.

На основу овог документа може се закључити: да је Стијепо Петра Калуђерова био добро познат у Котору, којим су владали Млечићи, и у Подгорици, чврсто држаној од Турака, који су већ били изгубили стварну власт над плјеменима старе Црне Горе.

P. K.

ДА ЛИ ЈЕ ОДРЖАН САБОР У МАНАСТИРУ МОРАЧИ 1648 ГОДИНЕ

Из докумената ватиканског архива Конгрегације за пропаганду вјере позната су нам два сабора, која су наводно одржана у манастиру Морачи у XVII вијеку, један 1648 а други 1653 године. У тзв. морачки сабор, који је наводно одржан 1 децембра 1653 године, а не 1654 како је означенено на самом документу, посумњао је већ у своје вријеме Никодим Милаш, који је изразио мишљење да је тај сабор исконструисао малоруски унијатски мисионар Павлин Демски. О томе Милаш пише: „Наишаша је тај Павлин на оног владику авантуриста, кога му обећањима није било тешко сломити, и од њега измамио му печат; нашао је два три беззначајна, а по свој прилици и неписмена калуђера, и од њих измамио печат манастира Мораче, и тада саставио у својој глави некакав сабор, и у име тог измишљеног сabora сам саставио за папу саборску посланицу, коју су имали тобоже да понесу у Рим два морачка калуђера, а коју је међутијем сам он понио.“¹

Милашеве доказе није успио да обеснажи Јанко Шимрак, који је покушао јевтиним фразама да прикаже како је Милаш хтио да „разним доскочицама докаже апокрифност и фалсификат ове посланице“.² Мишљење Милашево усвојио је и Јован Радонић, који такође потврђује да је поменути мисионар Павлин Демски „саставио акт морачког синода, набавио од некуд печат „ариљског“ митрополита Јефтимија, а можда га је и фалсификовao“, те да тога „морачкога сabora, dakле, у истинu није било, нити је на њему претседавао митрополит Јефтимије“.³ Поред тога је Радонић привео као доказ да тзв. морачки сабор 1653 године није одржан, а његови списи да су фалсификати још и тврђење апостолског мисионара Доминика Бубића, наслједника Павлина Демског, у реферату Конгрегацији 1657 године. Из

¹ Н. М(илаш), Св. Василије Острошки, Дубровник 1913, стр. 35.

² Ј. Шимрак, Василије Јовановић (Острошки) према папама: Александру VII. и Клементу X., *Нова ревија (Макарска)*, X/1931, бр. 3—4, стр. 182.

³ Ј. Радонић, *Римска курија и јужнословенске земље од XVI до XIX века*, Београд 1950, стр. 320.

извјештаја на поднесени Бубићев реферат на засједању Конгрегације 7 маја 1657 године каже се како он, Бубић, тврди „да су онај игуман морачки и други Србин, који су били доведени у Рим 1654 од покојног Павлина Демског с претпоставком да су били послани од синода и пећког патријарха да изразе послушност Нашему господину, дошли с лажним писмима, јер им они нису повјерили уопште такву мисију“.⁴

У самом акту тзв. морачког сабора из 1653 године каже се да „в сем сборје бист начелни и старејши епископ Евтихије ваљевски земли пастир и гардијан Анание и множаство иноков и множаство народа кршћанскаго“.⁵ Овај дакле „гардијан“ Ананије био је, по нашем суду, главна личност, уз мисионара Павлина Демског, при састављању акта тобожњег морачког сабора 1653 године. То закључујемо на основу тога што је овај калуђер већ и прије фалсификовао нека писма у друштву с Франом Болицом.

Болица је у то вријеме преко Јова Црногорца одржавао везу с херцеговачким племенима, а да би код млетачких власти свој успјех приказао што већим, исфабриковао је лажна писма, како дознајемо из изјаве истог Јова Црногорца у Котору 19 септембра 1653 године, а којега су Млечани били притворили. Јово Црногорац каже да је „речени калуђер Ананија био држан по-тајно по читаве седмице у кући Болице да напише и измисли писма, прогласе и друго, које је затим било приказано и упућено јавним претставницима“.⁶

Мислимо да је овим прилично рашигчишћено питање тзв. морачког сабора од 1 децембра 1653 године. Међутим, нас на овом мјесту интересује питање морачког сабора од 1 фебруара 1648 године. За овај морачки сабор каже Јанко Шимрак да се „може назвати и првим унионистичким сабором, јер је главна тема разправе на њему била унија с католичком црквом“.⁷ Још 1892 године објавио је био Еусебије Фермендин италијански превод посланице, која је била тобожје упућена римској Конгрегацији са сабора у манастиру Морачи 1 фебруара 1648 године,⁸ док је Јанко Шимрак затим објавио српски текст поменуте посланице.⁹

Од необичне је важности за разматрање читаве ствари појава извјесних личности које су присуствовале том сабору 1648 године у манастиру Морачи. У самој посланици се, између остalogа, каже: „И даде нам бог добротив згоди за испунити нашу

⁴ Исто, стр. 321.

⁵ Старине JA XXV, стр. 180.

⁶ Г. Станојевић, Црна Гора у доба Кандиског рата (1645—1669), Историски гласник (Београд) 1953, св. 1—2, стр. 39.

⁷ Ј. Шимрак, Марчанска епархија, Богословска смотра (Загреб) 1931, бр. 1, стр. 68—69.

⁸ Старине JA XXV, стр. 169—170.

⁹ J. Šimrak, De relationibus Slavorum Meridionalium cum Sancta Romana Sede Apostolica saeculis XVII et XVIII, Zagreb 1926, vol. I, pag. 85—86.

мисл. Чудним начином всемогућија б(о)жија сила из рук отоманских ослободила пресветлога господина московскаго ц(а)р-вића Јоана Василијевића Шујскаго великога кнеза великопермскаго који имајући пут за вратити се ва свое владане имал вољу и в Риму бити и с(в)етим мошчем се поклонити а бивши он одавна наш гospодин и патрун и од ц(е)ркви ктитор припоручи-смо у скут негова величанства от всега сабора нашега избранаго брата вјеликие лаври б(огорди)це строение ц(а)рско от Морачи из Приморја србскаго великога логофета и еклисарха Теодосија ради лемозини с ц(а)рским русовулем коему дадосмо ову книгу нашу да има предати до прјесветлога и превисокога с(в)етога сабору римскаго нашу понижену м(о)литву за коју м(о)лимо вашу ведрину допустите нам от негови с(в)етини приведрој (о)бласти и честитости папиној имати бл(а)гослов и тестији за нашега нареченаго поклисара ради утврђдения више реченој наши потреби¹⁰

Завршетак посланице гласи: „И в место других митрополитов и епискуп и в место игумена Григорија са братијеу и всего сабора руку приложил. Смирени Пајсеј божијеу милостију митрополит будимлански и арбанашки в свое место смирени печатник јеромонах (Ј)осиф.“¹¹

Као што из наведеног видимо, писац посланице тог морачког сабора био је „смирени печатник јеромонах Јосиф“, који се потписао умјесто морачког игумана Григорија и будимљанског митрополит Пајсија. Понајприје да се задржимо на самој личности јеромонаха Јосифа. То уствари није нико други него онај паштровски калуђер Јосиф Бечић, којега је још 1637 године успио да придобије за унију трогирски архиђакон Франо Леонарди (1595—1645), апостолски мисионар, а касније барски надбискуп. Јосиф је већ 20 децембра 1637 упутио писмо кардиналима Конгрегације како жели „живити и умристи у јединству свете цркве римске“.¹² Истодобно је Јосиф био постављен као помоћник архиђакону Леонардију, па му је Конгрегација за његов рад била одредила и плату.¹³ Штавише, Леонарди је био предложио Конгрегацији да се Јосиф постави за унијатског епископа у Паштровићима, али је касније и сам радио на томе да се ствар одгоди.¹⁴ Јосиф је 25 августа 1640 године упутио и друго писмо истој Конгрегацији у којему јавља како се нада да ће доћи до „саединение свиех овијех верн(их с) светом ца(р)квом сабо(р)ном и римском“.¹⁵ У овом писму се Јосиф сада назива „игуманом од светога Николе од Градишта“ Након тога је Конгрегација на

¹⁰ Ј. Шимрак, нав. дјело, стр. 85—86.

¹¹ Исто, стр. 86.

¹² К. Nežić. De pravoslavis Jugoslavis, Romae 1940, pag. 95.

¹³ Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 123.

¹⁴ Исто, стр. 123 и даље.

¹⁵ К. Нежић, нав. дјело, стр. 97.

сједници од 3 децембра 1640 одобрила Јосифу за његов мисионарски рад годишњу помоћ од 20 шкуда за даље три године.¹⁶

Када је Леонарди проширио своју мисионарску дјелатност и на Црну Гору, па покушао да ступи у додир и са пећким патријархом, не би ли и њега придобио за унију, писао је Конгрегацији 29 јануара 1643 да би се обуставила плата Јосифу, јер је у току унија с патријархом, па није више потребна мисија реченог калуђера.¹⁷ Стога је Јосиф упутио Конгрегацији писмо 26 августа 1644, у којем каже како је настојао „приказати и научити ову истину (тј. унију — Д. Б.) свијем друзим от нашега закона свр(х)у свега оне, кои су поста(в)лени под моју духовну заповиед“, наиме „за сложит их и поставит их свиех у лубав и ух(в)ане от свете вере и по(д) заповиед правога пастира и намесника от столца апостолскога“. У писму даље моли Јосиф „свету скupшчину от вере, привр(х)овној и припочтованој моју господу, бити вама премирно чинити, да ми се да толико прошастви задужбину колико потва(р)дит ми дошаству“, а он ће са своје стране „на пришаств(и)е аркизакна (Леонардија, који се налазио на путу у Рим — Д. Б.) у неговој дружби ходећи већом крепости насто(j)ати у служби Господиновој и у неговој башчини и на мирене вашега преврховнога и припочтованога госпства“.¹⁸ Чак је сада и сам Леонарди, који је био баш у то доба постављен за барског надбискупа, на повратку из Рима писао из Венеције 28 јануара 1645 Конгрегацији да је Јосиф „био и сада је много плодан код оних народа за унију са светом столицом“.¹⁹

Послије 1645 године оскудне су вијести о паштровском калуђеру Јосифу Бечићу у архиву Конгрегације. Оно што пише Јован Радонић, да је тобоже Јосиф извијестио 25 септембра 1645 Конгрегацију о смрти надбискупа Леонардија, те да му је овај „својим тестаментом завештао 200 талира“, као и то да је Јосиф „саставио инвентар о заоставштини пок. надбискупа“,²⁰ нема никакве везе с паштровским калуђером Јосифом, него се то односи на апостолског мисионара Јосипа Буоналдија, који је Леонардија наслиједио на барској надбискупској столици. Наиме, Буоналди је извијестио Конгрегацију о смрти Леонардијевој и њему је Леонарди оставио тестаментом 200 талира, те је он и саставио инвентар о Леонардијевој заоставштини.²¹

¹⁶ Исто, стр. 40. — Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 180.

Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 176.

¹⁷ К. Нежић, нав. дјело, стр. 99—100.

¹⁸ Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 180. — К. Нежић, нав. дјело, стр. 40. — Код Радонића је погрешно означен датум Леонардијева писма са 18 јануара, уместо 28 јануара 1640 године.

²⁰ Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 183—184.

²¹ К. Нежић, нав. дјело, стр. 14, биљешка 35. — Мисионар Јосип Буоналди извијестио је Конгрегацију о смрти Леонардијевој 21 септембра 1645, а не 25 септембра као што пише Јован Радонић.

Посљедњи значајни потез паштровског калуђера Јосифа, бившег кандидата за унијатског епископа у Паштровићима и директног плаћеника римске Конгрегације, био је састављање поменуте посланице тобожњег морачког сабора 1 фебруара 1648 године. То је уједно била и лабудова пјесма у његовим везама с Римском куријом. Изгледа да је у то вријеме Јосиф био скинут с игуманске части у манастиру Градишту, јер се већ идуће године у једној пресуди паштровског суда, који рjeшава питање о ујму од манастирских земаља датих у закуп 27 јуна 1649 године, помиње као игуман манастира Градишта Стефан Давидовић.²² Јосиф је умро 1655 године, како дознајemo из извјештаја малоруског унијатског мисионара Павлина Демског поднесеног Конгрегацији из Котора 21 јула 1655, који се хвали да је након смрти Јосифа Бечића, игумана манастира св. Николе у Паштровићима, добио његов манастир, те да предаје млађим калуђерима „славенску и латинску граматику“.²³

Пошто смо нешто опширији размотрили личност писца посланице тобожњег морачког сабора из 1648 године, још нас интересује улога московског царевића Јована Васиљевића Шујског. Прије него што пређемо на објашњење тога, навешћемо шта о том сабору пише поменути малоруски унијатски мисионар Павлин Демски у једном писму Конгрегацији 1654 године. Демски о томе каже: „У 1648 години, бјежећи из турског ропства и пролазећи преко Србије, стигао је у манастир Морачу, где су у оно вријеме сви црквени достојанственици Србије, послије смрти пећког патријарха по имениу Пајсија, бирали на његово мјесто наследника Гаврила, који живи засад у патријаршиji. И мислећи и размишљајући речени црквени достојанственици, архиепископи, епископи и игумани, како их Бог кажњава, јер су били напустили потчињеност врховном пастиру и поглавару цркве римском првовештенику, и како их је дао под власт и јарам турски, синодски су одлучили да пошаљу у Рим њихове посланике, тражећи најпонизније дозволу од апостолске столице, како би могао један од виших црквених достојанственика доћи да утврди унију са светом римском црквом као што је некада учињено у Польској са Рутенима. А пошто је речени кнез московски хтио с њим скупа да дође у овај свети град, тада су послали једног великог њиховог тајника и еклисијарха Теодосија да поспјеши њихову намјеру, као што се може видjetи из синодског писма, којега се копија прилаже.“²⁴

Иако се у „синодском“ писму не говори поближе о улози московског царевића Јована Васиљевића Шујског, а исто тако ни у реферату Павлина Демског, ипак се донеклје већ из самих

²² А. Соловјев, Паштровске исправе XVI—XVIII века, Споменик СКА LXXXIV (Београд 1936), стр. 16.

²³ Ј. Радонић, нав. дјело, стр. 323. — К. Нежић, нав. дјело, стр. 40.

²⁴ Старине JA XXV, стр. 185.

тих писама да наслутити да је Јован Васиљевић Шујски био главна личност на том тобожњем сабору у манастиру Морачи. Из писма Павлина Демског види се да је Јован Васиљевић Шујски стигао у манастир Морачу када су највдно „сви црквени достојанственици Србије, послије смрти пећког патријарха по имену Пајсија, бирали на његово мјесто наследника Гаврила“. Симптоматично је то да се од свих тих црквених достојанственика спомиње једино будимљански митрополит Пајсије.

У синодалном писму говори се како су на тобожњем сабору одлучили да пошаљу будимљанског митрополита Пајсија у Рим „за дати послушанство главе от цркви једному отцу и пастиру нашему папе не новим начином али старим како и други земли Малаја и Велаја Русија тако и ми“,²⁵ или, као што каже Демски, да дође утврдити „унију са светом римском црквом као што је некада учињено у Польској са Рутенима“. Неоспорно је да ти тобожњи црквени достојанственици на тзв. морачком сабору нијесу били упућени у унију у Малој и Великој Русији, него да је то наглашено према казивању самог Јована Васиљевића Шујског.

Тај дакле „господин и патрун и от церкви ктитор“, који „имајући пут за вратити се ва своје владане имал вољу и в Риму бити и светим мошчем се поклонити“ користи пригоду да поведе „србскаго великога логофета и еклисарха Теодосија ради лемозини с царским русовулем“, који је успут имао да преда „до пресвјетлога и превисокога светога сабора римскаго“ синодално писмо тзв. морачког сабора. Већ је Радонићу пала у очи двојака мисија Теодосијева, да је „чудно у исто време одређивати еклисарха Теодосија да иде у писанију“ у Москву и да у исто време хвата везе с Римом због уније која је толико много омражена била у Москви²⁶. Не умијући објаснити загонетну личност тобожњег московског царевића Јована Васиљевића Шујског, пошто је у Смутном временом изумро род кнежева Шујских, Радонић је упозорио да „ово синодално писмо већ на први поглед треба употребљавати веома опрезно“.²⁷

Личност самозванца Јована Васиљевића Шујског није нам непозната. То је био уствари Тимошка или Тимотеј Акундинов, који се издавао за сина цара Василија Шујског, који је био 1610 збачен с пријестола и умро у Польској. Тимошка је дugo времена путовао по европским дворовима у нади да ће добити помоћ, како би засио на пријесто. Саучесник у Тимошкиним пустоловијама Костка Јевдокимовић Коњухов, када су га 1652 Швеђани предали Москви, у изјави о Тимошкиним путовањима и плановима каже како је овај био наображен човјек, да је у Польској изучио астрологију („звездочетнија књиги читал и астроломејскаго ученија держалсја“), затим да је неколико пута мијењао вјеру,

²⁵ J. Šimrak, *De relationibus*, pag. 86.

²⁶ J. Радонић, нав. дјело, стр. 301.

²⁷ Исто, стр. 302.

потурчivши се најприје у Турској, док је у Риму „примио сакрамент“ од папе, а у Шведској Лутерову вјеру. На крају је холштајнски војвода изручио Тимошку Москви за послана акта о персиској трговини, па је послије нуспјелог самоубиства Тимошка био стављен 28. децембра 1653 на муке и рашчетворен послије признања и суочења с мајком.²⁸ За самозванца Тимошку Владимир Мошин каже да је био „у балканским земљама — у Бугарској, у Србији и у Котору, настојећи да искористи словено-нофилско расположење и наде које су Јужни Словени полагали у Русију за ослобођење од турског ропства“.²⁹

Међутим, као што Радонићу није била позната поближе личност самозванца Јована Васиљевића Шујског, односно Тимошке Акундина, иако је о њему прије Мошина писао Карло Нежић,³⁰ а исто тако ни два писма Тимошкина, која су код нас била објављена још средином прошлога вијека,³¹ тако ћи Мошин није запазио присутност Тимошкину на тобожњем морачком сабору 1. фебруара 1648 године. А управо писма Тимошкина поново објављена од Мошина, као и остали подаци о њему, омогућују нам да расвијетлим питаче тзв. морачког сабора и улote Тимошким у томе.

Након ослобођења из турског ропства у Цариграду, где се Тимошка био потурчио, негдје крајем 1647 или почетком 1648 године Тимошка је стигао у предјеле Старога Влаха. Изгледа да му је одатле била намјера да „појде с Богом на Дубровник до честитога властела“, па му је кнез Тома из Старога Влаха дао препоручено писмо за кнеза Милутину.³² Тај кнез Милутин биће вјероватно онај војвода Милутин који се помиње скупа с владиком Василијем Јовановићем и осталим кнезовима из Доње Херцеговине у писму упућеном далматинском генералном провидуру Антонију Бернарду у фебруару 1658 године, где се тражи помоћ за борбу против Турака.³³ Тимошка није предао поменуто писмо кнеза Томе из Старога Влаха, већ је из Рима 6. јуна 1648 са своје стране упутио писмо „в сербскују земљу в дубровницкој ујезд достојному Милутину књазју“, јављајући му како „не приидох у Дубровник, но приидох на Котор и у Венецију али Томину препоручну книгу сокровено, нине к тебје посилаем“.³⁴ Нама је данас јасно зашто Тимошка није кренуо према Дубровнику. На свом путу задржао се у манастиру Морачи, па је ту искористио прилику да с еклисијархом Теодосијем, преко Котора и Венеције, оде у Рим.

²⁸ В. Мошин, Преписка руског самозванца Ивана Тимошке Акундина са Дубровником г. 1648, *Хисторијски зборник V* (Загреб 1952), св. 1—2, стр. 72—74.

²⁹ Исто, стр. 72.

³⁰ К. Нежић, нав. дјело, стр. 15, биљешка 38.

³¹ Србско-Далматински *Магазин* за год. 1851, стр. 170—173.

³² В. Мошин, нав. дјело, стр. 75.

³³ Г. Станојевић, нав. дјело, стр. 48.

³⁴ В. Мошин, нав. дјело, стр. 76—77.

Тимошко писмо кнезу Милутину разјашњава нам уједно и његов став према Риму. Из напријед поменутог исказа Тимошкина саучесника Костке, Тимошка је у Риму „примио сакрамент“ од папе. Међутим, у писму кнезу Милутину Тимошка препоручује манастир Морачу, а уједно и неповјерење према Латинима. Тимошка у писму, између осталога, каже: „Тебје же подобает царску и књажеску тајну таити, а божија дјела проповједати между православними, а Латинцов отбегати и вездје сја от них отлучат по апостолу Павлу: еретика чловјека по первом и втором наказании отлучај се. И тако видите и разумјејте, да сут Латини прелстници, отлучајте се их.“ На kraју писма Тимошка додаје „...правују љубов и вјеру ко светој морачевској обители... правују љубов и посилат им не шгадите, да и вас пошчадит... и свободит и сотворит вас Турком и Латином страшних и всјакаго озлобљенија виших“³⁵ У вези с поменом манастира Мораче у Тимошкном писму Мошин пише: „Тимошка се обраћа Србима у дубровачкој околици с молбом, да се брину за Морачки манастир, и због тога буди код њих наду на скорашињу помоћ Русије, чим се буде вратио на царски пријесто. Наведени подatak о помоћи Морачког манастира, а и читав пут преко Старог Влаха у Котор, упућује на претпоставку да су Тимошкини покровитељи у Цариграду могли да буду Црногорци, који су, као што је познато, у то доба сачињавали у турској пријестоници посебну стражу. Врло је вјероватно да је препорука Морачког манастира помогла самозванцу у Котору, одакле он није имао потребе да иде у Дубровник, већ се могао непосредно превести у Венецију и одатле кренути у Рим.“³⁶ Мошин подвлачи да с обзиром на „рекламни“ карактер ове преписке „треба да будемо опрезни према њеним унутарњим подацима, који не морају да говоре о искрености дописника“, па додаје: „То се у сваком случају јасно види из успоредбе Тимошких писама кнезу Милутину, коме он као православном Србину препоручује неповјерење према Латињанима, и преписке с дубровачким дописницима, која је пуна љубави и захвалности према доминиканцима.“³⁷

Када имамо у виду све досад изнесено, онда нам је јасна улога Тимошкина у манастиру Морачи на тзв. морачком сабору, којега није никако ни било, јер је све то било исконструисано од самозванца Тимошке Акундина и паштровског калуђера Јосифа. Читава ствар текла је отприлике овако. На путу за Дубровник Тимошка се зауставио у манастиру Морачи, где се су срео с паштровским калуђером Јосифом Бечићем, који је, као што знамо, одавно одржавао везе с Римском куријом. Пошто је Тимошка већ у Цариграду био прешао на ислам, а знамо да му је вјера често служила као средство за постизање његових аван-

³⁵ Исто, стр. 77.

³⁶ Исто, стр. 78.

³⁷ Исто, стр. 78—79.

туристичких циљева, није му се било тешко одлучити да сличну срећу окуша у Риму, не би ли добио помоћ од Римске курије. У ту сврху је скупа с паштровским калуђером Јосифом саставио тобожње синодално писмо, које је Тимошки требало да послужи као препорука у Риму. Само пак писмо јасно нам говори да су Тимошка и паштровски калуђер Јосиф обманули братство манастира Мораче. Тимошка наводно води с собом еклисијарха Теодосија „ради лемозини с царским русовулем“ у Русију, оног истог „клисарха“ Теодосија који се помиње у једном рукопису манастира Мораче из 1632 године,³⁸ а уствари да му скупа с калуђером Апсалоном послужи у Риму код Конгрегације за његове властите авантуристичке циљеве. У Риму, осим што је „примио сакрамент“ из руку папе, изгледа није ништа друго постигао, а то можемо закључити из његовог писма кнезу Милутину, којему „препоручује неповјерење према Латињанима“, а уједно да се „брину за Морачки манастир“ настојећи на тај начин да исправи злоупотребу према том манастиру коју је учинио, те уједно и надаље да сачува повјерење у овим крајевима.

Душан П. Берић

ИНТЕРВЕНЦИЈА ВЛАДИКЕ ВИСАРИОНА БАЈИЦЕ У ЈЕДНОМ ПРОЦЕСУ У КОТОРУ

У првој свесци которских Управно-политичких списка налази се једно писмо владике Висариона, упућено 4 IX 1685 тадашњем которском ванредном провидуру Антонију Зену.¹ Писмо је штампано као први докуменат у збирци др Јевта Миловића,² али се из самог његовог текста може закључити само да је владика интервенисао за повраћај имовине некој удовици, чији је муж наводно погинуо као млетачки војник, а сада јој млетачке власти неоправдано још одузимају и очевину.³

Како су у писму све личности остала анонимне и мотиви млетачких власти сасвим нејасни, биће од интереса да изнесемо главне моменте једног озбиљног и доста опширеног процеса, који је у вези са тим вођен у Котору од стране ванредног провидура, у чијем се досијеу и налази владичино писмо.⁴ Радило се утврђива-

³⁸ Ј. Стојановић,
бр. 1239.

¹) ДАК, УПМ I, 391.

²) „Зборник докумената из историје Црне Горе 1685—1782“. Историјски институт НР Црне Горе, Цетиње 1956, стр. 1 и 398.

³) „...једну нашу сестру међу вама. Господар јој је погинуо на службу вашу, пак смо чули да оте јој узели нешто сиромаштине што је понесла од оца...“

⁴) УПМ I, 388—423.